

Ecaterina MOGA

dr., expert în educație,
formator, Centrul Educațional PRO DIDACTICA

Investind în generația de mâine

Rezumat: Creșterea și educarea copiilor reprezintă o responsabilitate prioritară pentru fiecare dintre noi în calitate de cadru didactic sau părinte. Modul în care gestionăm timpul petrecut cu ei și investiția pe care o demarăm din prima lor clipă de viață pentru a-i crește cetățeni liberi și creativi reprezintă atitudinea noastră față de misiunea pe care ne-am asumat-o.

Cuvinte-cheie: copii, părinți, siguranță, autonomie.

Abstract: Raising and educating children is a primary responsibility for each of us as a teacher or a parent. The way we manage the time spent with them and the investment we start from their first moment of life in order to raise them as free and creative citizens defines our attitude towards the mission we have undertaken.

Keywords: children, parents, safety, autonomy.

Trăim în epoca în care etichetele dictează normele cotidiene și modelele ce par a fi destul de influente pentru tânăra generație, iar cadrele didactice și părinții se simt tot mai deznădăjduiți în raport cu ceea ce ar trebui să înțreprindă și cum să adopte anumite modele comportamentale ce ar influența pozitiv copiii lor și nu i-ar distanța de aceștia. Ceea ce face sau nu face pedagogul sau părintele determină modelul pe care îl formează în viitoarea personalitate a copilului.

Propriul model de personalitate dictează în mod direct prototipurile de comportament pe care le vor adopta în practică copiii cu care lucrăm în procesul academic și educațional. De aceea, este important să începem procesul de modelare de la noi, părinții și cadrele didactice, iar apoi să determinăm traiectoria ce trebuie să fie urmată de viitoarea generație.

Impunerea normelor de conduită fără respectarea și implementarea lor de înșiși adulții care le solicită creează situații distorsionate și tensionate între generații. Conflictul de valori denaturează concepția despre lume și viață pe care le-o formăm copiilor noștri de mici. O percepție distorsionată va conduce spre formarea unor paradigme de gândire defecte, care se vor manifesta într-un comportament deficitar din partea copilului.

Trasarea priorităților în procesul de creștere și educare a copilului îl va ajuta pe părintele și pe cadrul didactic din societatea modernă să învețe a face alegeri înțelepte, să conștientizeze și să transmită adevărata valoare a lucrurilor, să își dea seama în ce trebuie făcută investiția de bază, spre ce merită să își orienteze atenția și unde ar trebui să utilizeze resursele pe care le are la dispoziție.

Tendința remarcată în ultima vreme în societate, în special la tânăra generație, este consumul, accentuându-se tot mai mult dorința de *a avea* în detrimentul celei de *a fi*. Încă de mici, de când încep a verbaliza și a intra în contact cu lumea înconjurătoare, copiii au preferințe și dorințe materiale, cu vârsta acestea devenind, în ascensiune, din ce în ce mai frecvente și mai pronunțate. Astfel de manifestări determină instaurarea unui sindrom al materializării dorințelor, care poate avea drept efect, în timp, dependența severă de consumerism [1]. Atunci când vorbim

despre consumerism, avem în vedere partea de exces al consumului material, de timp, emoțional și relațional, care formează în perspectivă personalitatea unui tânăr egocentric, ce nu are decât pretenții, fără a-și asuma responsabilități. În calitate de expert în educație și consilier, îndemn cadrele didactice și părinții să însușească mecanisme de gestionare eficientă a timpului pe care îl investesc în copii, dar și să se centreze strategic pe prioritățile urmărite în formarea tinerei generații, investind, astfel, în lucrurile cu adevărat semnificative, care au la bază principiul și valori.

De mici, trebuie să îi învățăm pe copiii noștri să își noteze lucrurile pe care și le doresc, apoi să discutăm cu ei care este menirea acestor lucruri, la ce i-ar ajuta în viitor sau cum ar putea să îi împiedice sau să îi stagneze în dezvoltare. Este important să analizăm cu copiii dacă lucrurile pe care și le doresc intră în ierarhia priorităților. Comunicând în acest mod, îi vom ajuta să învețe a gândi în sfera de *a fi* mai intens decât în cea de *a avea*. *A fi* îi va stimula să își dezvolte calitățile și valorile personale, îi va motiva să investească timp în relația cu semenii, cu părinții, în dezvoltarea lor personală și în orientarea spre carieră. Aceste atribute ar constitui și o premisă pentru *a avea*: obținând anumite posesiuni, vor putea să le gestioneze înțelept [3].

Calitatea vieții copiilor noștri va depinde de cea a deciziilor pe care le vor lua. Prioritățile lor vor reieși din *ceea de ce e lipită inima lor*. Noi, cadrele didactice și părinții, suntem niște *busole*, având menirea de a delimita importantul de ce e neimportant, valoarea de nonvaloare. Misiunea noastră este de a-i crește prin a-i motiva să devină, în mod responsabil, cea mai bună versiune a lor. Ceea ce cred copiii noștri despre ei înșiși vine din ceea ce noi am alimentat în ei, iar aceasta îi conduce spre traseul lor de creștere și afirmare, determinând, în mare măsură, consistența conflictului dintre generații. Valoarea personală va reieși atât din ceea ce le demonstrăm noi în raport cu ei înșiși, prin relații autentice, cât și din atitudinea noastră față de noi înșine și lucrurile pe care le posedăm – *acolo unde e comoara voastră, e și inima voastră*.

OFERIȚI-LE COPIILOR DUMNEAVOASTRĂ DARUL VALORII PERSONALE!

Pentru a ne crește copiii într-un mod armonios, sensibili la nevoile aproapelui și având capacitatea de a dăruia, este necesar ca noi, adulții, să ne centrăm atenția pe mecanismele de răspuns la nevoile copiilor. Pe lângă nevoile stipulate în piramida lui Maslow, mai există și altele, semnalate de specialiștii în domeniu [7; 9; 10; 11]. Vom aborda câteva nevoi, a căror satisfacere va determina creșterea sănătoasă a copiilor, în timp ce abordarea lor superficială va conduce la sporirea dezechilibrului relațional între generații.

• *Nevoia de a fi valoros și important*

Copiii noștri, asemeni nouă, au înregistrată în ADN-ul emoțional necesitatea de a se simți importanți, acceptați, ceea ce le conferă sentimentul de a fi demni de dragoste. Sentimentul de apartenență îi cultivă copilului propria identitate și valoarea de sine, sporindu-i încrederea în sine și contribuind la formarea unei imagini de sine sănătoase.

Prezentăm câteva sugestii pentru împlinirea acestei nevoi:

1. **Nu forțați!** O greșală pe care o admit unii părinți sau unele cadre didactice este impunerea, ordonarea realizării anumitor lucruri. A fi prompt și a educa constructiv copiii nu înseamnă a o face pe șeful în fața lor sau a recurge la metode de manipulare. Copiii sunt valoroși și ne pasă de ei, de aceea venim cu anumite limite, reguli disciplinare ale colectivității, reguli pe care le respectăm cu toții. Nu impunem regulile, ci le aducem ca pe o necesitate, pentru că respectarea lor va contribui la binele tuturor. Axarea pe comunicarea explicită va motiva copilul să se simtă parte a familiei, a colectivului clasei, îl va determina să înțeleagă că este valoros în procesul de luare a deciziilor. Misiunea noastră ca adulți este să îl orientăm pe copil în cea mai favorabilă direcție.
2. **Nu amenințați!** Critica distructivă, amenințarea, zeflemeaua îl face pe copil să se simtă cauza greșelilor și frustrărilor noastre. A-l speria pentru a-l conforma cerințelor noastre nu înseamnă educație. Aceasta subminează individualitatea și valoarea copilului. Tratamentele umilitoare îl vor inhiba și îl vor influența în perceperea distorsionată a propriei persoane. Rolul nostru este de a-i arăta susținere și respect în orice situație, ajutându-l să se corecteze și să crească conform principiilor și valorilor pe care le împărtășim.
3. **Nu ridicăți tonul!** De fapt, neputința părintelui sau a cadrului didactic se măsoară în tonalitatea vocii sale. A striga este cel mai simplu mod de a reacționa, o deprindere inefficientă, ce demască slăbiciunea adultului. Comunicarea asertivă a adultului cu propriul copil sau cu elevul "incomod" îl va îndrepta spre realizarea principiului ascultării. În acest context, atât limbajul verbal, cât și cel nonverbal vor contura linia de percepție a mesajului emis de noi, adulții, și recepționat de copil. În rolul de adult care influențează și formează adultul de mâine, este necesar să conștientizăm faptul că tonalitatea vocii pe care o avem în procesul comunicării educă respectul de sine al copilului.

- *Nevoia de autonomie*

Este o nevoie care necesită a fi satisfăcută din fragedă copilărie, prin a-i oferi copilului posibilitatea de a realiza sarcini mici, pe măsura capacităților lui. Atunci când copilul este deja în stare să îndeplinească anumite lucruri, însă părinții, din dorința de a-l proteja sau din lipsa de răbdare, tind să facă lucrurile mai repede singuri, ei îi împiedică satisfacerea acestei nevoi. Spre exemplu, în cazul când copilul poate să își lege singur șireturile și vrea să facă acest lucru, iar părinții insistă să o facă ei mai repede și mai bine, riscul este că, în perspectivă, copilul nu va mai dori să și le lege sau va evita să i se ofere ajutorul. Intenția bună, în viziunea părintelui, se soldează cu rezultate nefaste în educația copilului, iar pe termen lung nerealizarea acestei nevoi de autonomie va conduce la lipsa de empatie, de sensibilitate. Nu luați decizii în locul copiilor voștri, dacă sunt în stare să le ia ei înșiși și să înțeleagă consecințele. Așadar, părinții și educatorii ar trebui să creeze contexte excelente de realizare a acestei nevoi, fără a o mușamaliza sau a o submina cu scop protector. Copilul trebuie să învețe și să exerseze, iar noi, adulții, trebuie să îi asigurăm un mediu prielnic de dezvoltare, explorare, descoperire. Oferindu-i acest cadru practic de creștere, îi vom dezvolta spiritul de observație, care este important în formarea unei personalități active și creatoare, învățându-l să fie atent la nevoile altora, în prezent, dar și în perspectivă.

- *Nevoia de stabilitate și de predictibilitate*

Copiii preferă stabilitatea și rutina. Aceste elemente, simple la prima vedere, exercită un rol important în formarea siguranței interioare și în dezvoltarea unui comportament echilibrat. Pentru aceasta, este nevoie de formarea unei rutine zilnice. Rutina zilnică nu este plictisitoare pentru copil, ea îl face să se simtă util și în siguranță, știind ce se așteaptă de la el. Lipsa unei rutine zilnice provoacă haosul, creând o stare de nesiguranță și agitare. De fapt, rutina pe care o formăm la copiii noștri nu este nimic altceva decât un program zilnic, care trebuie discutat în fiecare seară și evaluat de părinți și autoevaluat de copii, în funcție de vârsta acestora.

Regula are rolul de a-i oferi copilului un nivel de anticipare, deoarece prin regulă se exprimă foarte clar care sunt așteptările față de el. Formarea unui astfel de stil de viață va conduce la o deprindere esențială, care va determina competențele de viitor ale copilului: disciplina și autodisciplina. De ce este atât de esențială disciplina? Răspunsul a fost demonstrat științific, fiind o abordare autentică la ordinea zilei: *un om disciplinat va gândi disciplinat și va acționa disciplinat*. Ordinea, rutina și posibilitatea de a alege facilitează drumul către obediința de bunăvoie.

- *Nevoia de atenție și de a fi iubit*

Copiii noștri sunt un dar de la Dumnezeu, dat nouă

în isprăvnicie pentru un anumit timp. Modul în care investim în ei determină modul în care îi iubim. Atenția cu care lucrăm la procesul educațional determină importanța pe care le-o oferim lor ca prioritate. Copiii noștri trebuie iubiți cu generozitate și necondiționat. Sentimentul de iubire vine în urma faptelor de iubire, iar dragostea noastră părintească se transliterează în timp. Copiii au nevoie de grija noastră, manifestată prin timpul petrecut cu ei, prin modul în care îi ascultăm și îi auzim, în care empatizăm cu ei și îi îndrumăm. Deseori, din lipsă de timp, părinții confundă dragostea și atenția cu recompensele materiale. Copiii noștri au nevoie de dragoste. Dragostea schimbă comportamentul. Este important să descoperim limbajul dragostei copilului nostru. Tratați-vă copiii așa cum au nevoie să fie tratați, nu cum credeți dumneavoastră ca părinte că ar merita să fie tratați!

- *Nevoia de siguranță emoțională*

Un mediu de încredere le oferă copiilor libertatea de a fi, de a explora, de a crea, de a încerca, de a trăi. Creați contexte pozitive, în care copiii din familia sau clasa dumneavoastră se vor exprima liber și se vor face auziți. Învățați-i să își exprime emoțiile, să spună ce simt sau de ce le este frică.

Echiparea copiilor pentru viitor este posibilă doar printr-o ghidare eficientă, adulții responsabili fiind receptivi la nevoile lor și zidind relații durabile cu ei. Folosiți-vă influența pentru a vă ajuta copilul să crească, metaforic vorbind, de la statura pe care o are la statura la care are potențialul de a ajunge. Doar în acest mod vom putea educa o generație echipată pentru viață, sensibilă la nevoile aproapelui și gata să își ofere sprijinul pentru semenii.

CE FEL DE PĂRINȚI SAU CADRE DIDACTICE AR TREBUI SĂ FIM ÎN CONTEXTUL GLOBALIZĂRII?

În contextul în care îi pregătim pe copii pentru a-și trăi viața în conformitate cu principiile și valorile de perspectivă, care i-ar ajuta să se integreze în societate și să însușească profesia ce încă nu a fost poate descoperită, apare inevitabil întrebarea: *Ce fel de părinți sau cadre didactice ar trebui să fim noi, dacă toate acestea sunt un necunoscut?*

Trăim în epoca vitezei, când lucrurile iau întorsături diverse și intense, creându-ne temeri care ne pun în situația de a face alegeri înțelepte, de a prioritiza lucrurile cotidiene, de a distinge valorile de nonvalori. Fiind mamă a trei copii și, în același timp, lucrând zilnic cu părinți și profesori implicați direct în modelarea viitoarei generații, îmi focusez atenția și îi orientez pe aceștia să se concentreze și ei pe creșterea sănătoasă fizică, mentală, emoțională și spirituală a copiilor. Din experiența proprie și în baza cercetărilor

realizate în acest domeniu al educației, am învățat că este important să punem accentul pe anumite valori, pentru a-i forma și a-i pregăti de viață pe copii. Aceste valori îi vor ajuta atunci când vor fi responsabili de luarea unor alegeri cruciale, alegeri care le vor marca prezentul și viitorul:

1. *Încrederea* – un ingredient necesar dezvoltării armonioase a relațiilor și formării personalității copilului. Ea este lipiciul emoțional care îl leagă pe copil de adultul ce îl formează, unindu-i. Acumularea încrederii este măsura integrității adultului. Dezvoltarea unei culturi a încrederii va conduce atât la creșterea emoțională și cognitivă a copilului, cât și la definitivarea sentimentului de siguranță [12].
2. *Ascultarea* – un părinte/pedagog influent trebuie să învețe să îi asculte și să îi audă pe copii. A asculta copilul este o necesitate, dar și un model pe care acesta îl va prelua și îl va repeta, mai ales în perioada adolescenței. Comportamentul copilului, modul său de a reacționa sau a acționa, exprimarea sa verbală ne comunică emoțiile și starea lui de spirit. Este important să ne găsim timp să îl ascultăm, iar apoi să îl povățuim [4].
3. *Înțelegerea* – înseamnă empatie îmbinată cu cunoașterea copilului, înseamnă compasiune, a simți împreună cu copilul. În calitate de cadre didactice sau de părinți, se cere să ne poziționăm la nivelul copilului și să încercăm a privi contextele cu care se confruntă prin prisma sa, iar apoi să îl înțelegem și să îl îndrumăm prin prisma experienței și înțelepciunii noastre [2].
4. *Încurajarea* – este prețioasă în fiecare etapă a vieții, însă cu precădere în copilărie. Nu există exces de încurajare, ea îl face pe copil să dorească a deveni mai bun, să tindă spre a însuși valorile și principiile familiei sale. Încurajarea din partea părinților și a cadrelor didactice lucrează la formarea încrederii în sine și a imaginii de sine a copilului [5].

Moștenirea cea mai de preț pe care o putem lăsa copiilor noștri nu se limitează la aspectul financiar, ci la valorile de caracter pe care le plantăm în inima lor, la adevărurile pe care le facem cunoscute atât prin mesajul verbal, cât și prin modelul nostru de părinte/cadru didactic. Cel mai valoros lucru pentru viitorul copiilor noștri este caracterul pe care îl formăm din fragedă copilărie. Aname trăsăturile de caracter pe care le însușesc vor conduce la formarea unei etici persona-

le, care le va influența în mod direct succesul în viață, atât în plan personal, cât și profesional. Caracterul este singurul lucru pe care îl vom lua cu noi în perspectivă, el e măsura personalității noastre.

Important este să ne punem corect întrebarea: *Ce fel de caracter doresc să aibă copilul meu?* Atunci când părinții sunt echilibrați, liberi de îndoieli și frustrări, ei pot planifica constructiv, descătășat, formarea și modelarea caracterului copiilor lor. Or, ”Într-o bună zi, în anii ce vin, veți fi confrunțați cu o mare ispită sau veți tremura în fața celui mai mare necaz al vieții dumneavoastră. Însă lupta adevărată se dă aici, acum... Acum se hotărăște dacă în ziua celei mai mari ispite sau a celui mai mare necaz veți eșua în mod lamentabil sau veți ieși învingător. Caracterul nu poate fi edificat decât printr-un lung proces, constant și neîntrerupt”, afirmă Phillips Brook.

Atâta timp cât sunt cu noi, copiii noștri vor învăța de la noi. Să fim responsabili și să îi pregătim să fie mai mult decât biruitori în orice circumstanțe. Să le arătăm modele de bune practici în dezvoltarea inteligenței lor fizice, spirituale, emoționale, sociale și cognitive. **Fiți voi înșivă persoana care ați dori să devină copiii voștri!**

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE:

1. Blanchard K., Stoner J. De la scop la realizare. București: Curtea Veche, 2004. 146 p.
2. Charan R. 8 abilități care-i diferențiază pe liderii de succes. București: All, 2008. 239 p.
3. Egeler D. Mentoratul milenialilor. Formarea generației de mâine. București: ACSI, 2005. 151 p.
4. Gordon T. Profesorul eficient. București: Trei, 2012. 376 p.
5. Henley K. Predarea adaptată copilului. București: ACSI, 2002. 158 p.
6. Hattie J. Învățarea vizibilă. București: Trei, 2014. 416 p.
7. Joița E. Pedagogie și elemente de psihologie școlară. București: Arves, 2003. 450 p.
8. Koestenbaum P. Liderul – fața ascunsă a excelenței. Filosofie pentru lideri. București: Curtea Veche, 2006. 410 p.
9. Knud I. Teorii contemporane ale învățării. București: Trei, 2014. 423 p.
10. Pop P. Copilul ca dar și responsabilitate. Oradea: Cartea Creștină, 2007. 287 p.
11. Vrașmaș E. Educația copilului preșcolar. București: Pro Humanitate, 1999. 230 p.
12. Wagner T. Formarea inovatorilor. București: Trei, 2014. 350 p.